

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÝ JAZYK

Metafora

Ročník 6. a 7.

18. 5. - 4. 8. 2012

Autor: Mgr. Vladimíra Barboříková

*Zpracováno v rámci projektu „Krok za krokem na ZŠ Želatovská ve 21. století“
registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3443*

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Informace o projektu

Název projektu: Krok za krokem na ZŠ Želatovská ve 21. století

Registrační číslo: CZ.1.07/1.4.00/21.3443

Příjemce: Základní škola, Přerov, Želatovská 8

Anotace:

- Žáci se seznamují s pojmem **metafora**, uvědomují si různé způsoby a funkce vyjadřování myšlenek na ukázkách (které poskytují další možnosti pro práci s texty) a ověřují si pochopení pojmů při práci s pracovním listem. V rámci tohoto modulu se žáci naučí řešit z didaktického hlediska jednoduché a názorné úkoly, je kladen důraz zvláště na jejich samostatnost, aktivitu a kreativitu.
- Modul je vhodný pro individuální i skupinovou práci
- Vybrané ukázky jsou vhodné i pro další využití ve všech složkách jazyka českého.

Pracovní list - metafora

Vítězslav Nezval : Anička skřítek a Slaměný Hubert jsou zkoušeni

Hrdiny knihy o Aničce jsou dvě děti – Anička, které přezdívali skřítek, protože byla malá, a Hubert, který ztratil svůj slaměný klobouk. Děti se dostanou se do zoologické zahrady. Opice je zavede do zoologické školy, kde spolu s Oslem jsou starým Papouškem zkoušeni, i když jsou zrovna prázdniny.

„Kolik je jedna a jedna? otázal se Papoušek, který mezitím trochu ochraptěl.

„Jedna a jedna jsou dvě,“ odpověděl Slaměný Hubert.

„Jak? Dvě?“ řekl udiveně Papoušek a hlasitě se rozesmál.

„Ano, jedna a jedna jsou dvě,“ podotkla Anička skřítek.

Papoušek se hlasitě smál. Když se dost nasmál, pravil: „To se musí dát na konferenci k lepšímu!“

Pak se znovu hlasitě rozesmál. Když se dost nasmál, pravil: „Takové žáky jsme tu ještě neměli!“

A dodal: „Jedna a jedna jsou žluté střevíce!“

Teď se neubráníl smíchu Slaměný Hubert. Anička skřítek se také zasmála.

„Kolik je jedna a jedna?“

„Jedna a jedna jsou oslí uši,“ odpověděl Slaměný Hubert.

Anička skřítek se neubráníla smíchu.

„Dobře,“ pravil Papoušek a přestal se čepýřit.

„Kolik je půl a půl?“

„Jedna!“ odpověděla Anička.

Papoušek se hrozně rozčepýřil: „Budete tahat parní vále, uděláte-li ještě patnáct takových chyb. To je hrozné, to je hrozné!“

Když se Papoušek vynaříkal, řekl klidně: „Půl a půl jsou žluté polobotky. Pamatujte si to a sedněte si.“

Anička si sedla. Nevěděla, má-li plakat nebo se smát.

„Kolik je půl a půl?“

Slaměný Hubert vstal a odpověděl: „Půl a půl je vajíčko!“

„Výborně!“ zvolal Papoušek. „Zdá se mi, že jste se přece jen učil. Postupujete z Početnice do Hvězdářství!“

Vtom se jal Papoušek chrlit ze sebe strašlivé výkřiky. Anička skřítek si povšimla, že Osel spí. Když ze sebe chrlil Papoušek ty strašlivé výkřiky, Osel se probudil a pohleděl provinile k zemi.

„Postoupil z Početnice do Hvězdářství!“ vykřikl Papoušek na Osla a pokračoval: „Oslovi je patrně jedno, že postoupil z Početnice do Hvězdářství!“

Tu se Osel vzpamatoval a hluboce se uklonil Slaměnému Hubertovi.

„Ať se to víckrát neopakuje!“ řekl Papoušek přísně a otázal se Slaměného Huberta:

„Co myslíte, že jsou hvězdy?“

„Hvězdy jsou světla!“ pravila Anička skřítek.

„Slečna si myslí, že jsme v Početnici a že můžeme dělat chyby. To se slečna mýlí. Jsme ve Hvězdářství a zde má každá chyba obrovské důsledky. Poněvadž slečna udělala chybu, spadla hvězda. To není od slečny hezké. Mohla by se stydět!“

„Hvězdy jsou....“ řekl Slaměný Hubert a rozmýšlel se, co jsou asi v zoologické škole hvězdy.

„Dobře. Hvězdy jsou,“ pravil Papoušek a dodal: „Ne, že by to byla chyba, hvězdy skutečně jsou, co jsou však hvězdy?“

„Hvězdy jsou myši,“ pošeptala Anička Slaměnému Hubertovi.

Tu se jal Papoušek klanět Aničce a pravil:

„Již jsme tu dávno neměli tak skromného učence. Nejen že jste si nedala sou odpověď patentovat, nýbrž přicházíte s ní na pomoc nejlepšímu žákovi. Postupujete z Početnice do Přírodopisu.“

Když to Papoušek říkal, stále se Aniče při tom klaněl a také mu tekly slzy. Opice se přestala šklebit a udělala tři kotrmelce.

„Co je to pampeliška?“ otázal se něžně Papoušek.

„Pampeliška je liška s bílým ohonem, z kterého padá peří,“ pravila Anička skřítek.

„Jak krásné, jak krásné! říkal něžně Papoušek a sem tam se ještě uklonil.

Pak rychle kladl otázky. Jednou odpověděl Slaměný Hubert, podruhé odpověděla Anička. Odpovídali rychle a Papoušek kladl rychle nové otázky.

úkol č. 1: Dopln informace z textu:

Papouškova otázka:	odpovědi chybné:	odpovědi správné:
Kolik je jedna a jedna?		
Kolik je jedna a jedna?		
Kolik je půl a půl?		
Kolik je půl a půl?		
Co jsou hvězdy?		
Co je pampeliška?		

úkol č. 2:

Zdůvodni, proč Papoušek nebyl spokojený s matematicky správnými odpověďmi (co vlastně chtěl slyšet?) :

.....

.....

Co spojuje správné (nematematické) odpovědi s těmi správnými matematickými? *Tedy co mají společného?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

úkol č. 3: Papoušek dětem kladl další otázky. Zkus na ně odpovědět takovým způsobem, aby byl Papoušek spokojen:

- Co je západ slunce? .....
- Co je hrách? .....
- Co je havran? .....
- Co je Mléčná dráha? .....

úkol č. 4: Pokus se podobným způsobem vyjádřit metaforou (pokus se být začínajícím básníkem):

- řeka na mapě – .....
- moře – .....
- jezero - .....

- zamrzlý rybník – .....
- srpek měsíce – .....
- měsíc v úplňku – .....
- kaktus – .....

Řešení – metafora:

úkol č. 1:

Doplň informace z textu:

Papouškova otázka:	odpovědi chybné:	odpovědi správné:
Kolik je jedna a jedna?	dvě	žluté střevíce
Kolik je jedna a jedna?		oslí uši
Kolik je půl a půl?	jedna	žluté polobotky
Kolik je půl a půl?		vajíčko
Co jsou hvězdy?	světla	myši
Co je pampeliška?	liška s bílým ohonem, z kterého padá peří	liška

úkol č. 2:

Zdůvodni, proč Papoušek nebyl spokojený s matematicky správnými odpověďmi (co vlastně chtěl slyšet?) :

nechtěl slyšet matematicky správné odpovědi, ale neobvyklé výrazy, obrazná pojmenování

Co spojuje správné (nematematické) odpovědi s těmi správnými matematickými? *Tedy co mají společného?*

podobnost: 1+1 střevíc = 1 pár

půl a půl = polobotky (jakoby poloviční botky)

1+1 oslí ucho = uši osla (jsou vždy dvě)

půl a půl = vajíčko (bílek + žloutek)

hvězdy = myši (maličké, svítící, je jich hodně)

úkol č. 3:

Papoušek kladl další otázky. Zkus na ně odpovědět takovým způsobem, aby byl Papoušek spokojen:

- Co je západ slunce? např. *lampion*, červený míč nad obzorem
- Co je hrách? např. (budínský) *bubínek*, budík pro holoubky
- Co je havran? *kaňka na bílém sněhu*, černý korálek na stromě, smuteční host na střeše

- Co je Mléčná dráha? *prázdniny na nebi*, rozlité mléko v Černém moři
(pozn.: kurzívou jsou označeny metafory autora)

úkol č. 4:

- řeka na mapě – např. modrá nitka mezi horami, modrá tkanička svazující hory a nížiny, ocelové pouto pramene a moře
- moře – načechrané slzy lidstva, koupaliště velryb
- jezero - zrcadlo pro nebe (sluníčko, měsíc, hvězdy), nebeské zrcadlo
- zamrzlý rybník – klouzačka pro hvězdičky, zrcadlo Mléčné dráhy
- srpek měsíce – vypečený rohlík, banán na černém ručníku, člun v černém moři
- měsíc v úplňku – studené rybí oko, porcelánová mísa na koblihy
- kvetoucí kaktus – vousatý stařec s kytičkou, rytíř v brnění, od hlavy k patě ozbrojený válečník

Citace - pracovní list

NEZVAL, VÍTĚZSLAV. *Anička skřítek a Slaměný Hubert jsou zkoušení*. Literární výchova pro 5.ročník základní školy. 3.vyd. Praha: SPN, 1982. s.33 - 36. Publikace č. 11-01-05/3.